

7. november 2023

UKA2023/113

Innuttaasut inoqammut ajoqqusiisumik soorlu persuttaallutik aammalu toqutsillutik pinerluuteqartut pineqaatissinneqartarnerisa sivisussusaa ilumut naammattuunersoq pillugu oqallisissiatut siunnersuut.

(Inatsisartunut ilaasortaq Bjørk Lange Olsen, Demokraatit)

Siullermik Siumumiik oqaluuserisassatut saqqummiussisoq qutsavingerusupparput.

Oqaluuserisassatut qaqinneqarpoq sakkortuuliorsimasunut pineqaatissiisarneq. Tassami naak kisitsisit ukiut kingullit eqqaassangaanni appariaallassimangaluit, sulii ajorluinnartutut nalilerneqarsinnaapput.

Aallaqqaasiut

Ulluinnarni tusangassiutitigut ajortumik pisoqarsimatillugu qisuariartut amerlasaqaat. Ippassarlu SoMe aqquingalugu apeqquutilliingama ullup ataatsip iluani akisuni 250 missaaniittuni ataasiinnaalluunnit pineqaatissiisarnerit sakkukiginngilaat. Tamarmik isumaqarput pineqaatissiisarnerput sakkukippallaartoq aammalu ilaasa pineqaatissittut katsorsarneqarluartannginnerat naqissuserlugu. Ajornartorsiutaavorlu inuppalaarniarsarivallaarneq ajortuliorsimasunut, tamakkualu Siumumiik eqqartuussisarnermut inatsimmi sukateriffiginissaat peqataaffingerusupparput.

Kisitsisit

Ilumoorinnaangilarmi nunami taama inukitsigisumi peqqarniisernerit 1000 sinnerlugit nalunaarutigineqarsimassappata. Tamannalu Savalimmiunut naleqqiullugu quleriaammik qaffasinneruvoq. Inuusuttuaqat aamma pinerluusertarneri appariaallassimangaluarput, kisiannili sulii aamma ajornartorsiut annertuvoq, naak pinaveersaartitsinerit suliniutit sunniuteqarsimasutut isikkoqaraluartut.

Ajornerpaallu ilaat, tassa meeqqanik atornerluisarneq, tamanna akuersarneqarsinnaanngilluinnartumik qaffasippoq, tassa Danmark- imut naleqqiullata quleriaammik aamma annertuneruvoq.

Illoqarfiit ilaat aamma inuttussuseq naapertorlugu, ilaminniik qaffasinnerupput – tamanna aamma eqqumaffigineqartariaqarsorinarpoq, piffiimmi aaliangersimasut ajornartorsiuteqarpata, isiginngittuusaaginnarneqarsinnaanngilaq.

Ajoraluartumik oqartoqarsinnaavoq Nunarput nr. 40 ruuvoq toqutsineq eqqarsaatigissangaanni. USA nr. 81, Israel nr. 160, Danmark nr. 186, Kina nr. 207. Tupinnaqaaq taama qaffasitsigisumi inissisimanerput.

Eqqartuussisarnermut inatsit nutarsaavigineqartariaqarpoq, pinerluffigineqarsimasoq pingaartinnerullugu.

Eqqaamassuarpullu aamma nunatsinni illoqarfiit, nunaqarfiillu mikisunnguusinnaammata, ingasammik nunarsuarmut allanut naleqqiulluta, ajortuliorfigineqarsimasoq imaluunnit toqutaasoqarsimatillugu ilaqutaasut aamma assut tarnikkut erloqisinneqartarput.

Tassani eqqaaneqarsinnaavoq pineqaatissiinermi sakkortuumik piumasaqaataaletariaqartoq, pineqaatissinneqartoq piffimmi allamut nassiunneqartariaqaraluartoq. Tassami ilu moorsinnaangilaq, naak aamma peqqissarnertut, inuiaqatigiinnut uternissamut siunertaqartoqaraluartoq, Kalaallit qangaaniilli tamanna pissuseringunanngiivikkaluarpaput. Tassami qanga pillaasarneq, akiniaasarneq sakkortoq piusimavoq. Taamaamat massakkutut periuseq akuersaaruminaappoq.

Pillaanermut Inatsit

Siumup pingaartilluinnarpaa siunissaq eqqarsaatigalugu eqqartuussiveqarnerup nunatsinniit oqartussaaffigineqalernissaa, tamannali aatsaat pisariaqarpoq suliffeqarfiit eqqartuussiveqarnermut attuumassuteqartut tamarmik isumannaatsumik naalagaaffimmiit piorsaaffigineqareernerisigut. Siumup pingaartippaa eqqartuussiveqarneq pinerluttaalisitsisarnermullu tunngasut nunatsinniit tiguneqassasut nunatta aningaasarsiornikkut nammineerluni tamakkiisumik ingerlasinnaalerpat.

Siumumiik isumaqarpugut, pineqaatissiisarnerit Danmark- imisut pillaanermik kinguneqarsinnaaneri eqqartortariaqartut. Tassami pinerlunnermut inatsit Danmark- imit suli akisussaaffigineqarpoq – taannalu naak nalimmassartaraluartoq, pisariaqarpoq, nunami taama ineriartupiloornikuutigisumi aamma akulikitsumik nalilersortarnissaa.

Siumumiik isumaqarpugut, Danmark- imi justitsministeria qanimut pitsaaneruseqarpoq suleqatigisariaqaripput. Tassanilu inatsisunik suliarinninnermi nalilersuinnermut aammalu ineriartortitsinermi suliassanut tamakkiisumik akuulertariaqartugut. Tamannalu allaffissornikkut, inatsisinillu suliaqartunut ajornanngillisaataaginnarani aamma inunnut attuumassuteqartunut, innuttaasunullu pitsaaqutissaai, ajoqutissaalu qulaajarneqartariaqartutut nalilerparput.

Siumumiik isumaqarpugut pinerlunnermut inatsiserput ullutsinnut naleqqukkunnaarsimasoq, taamaattumillu misissorneqartariaqalersoq, Danmark- imi straffelov- imi inatsisit aqqissuussimanerat malillugu ingerlaaseqartoqarsinnaanersoq qulaajaaffigisariaqaripput. Tassami eqqartuussinerit soorunami maani nunatsinni suli ingerlanneqartassapput, toqqammavilli

inatsisitigut aammalu nalunaarusiat sukumiisut najoqqutaralugit allannguisinnaanerit qanoq aaqqissuunneqarsinnaaneri takujumallugit.

Inuiaqatigiilerineq

Aperisariaqalerpungut uatsinnut, sooruna nunatsinni ajornartorsiut taama annertutigisoq – qanoruna iliorniartugut. Tassami naak kisitsisit annikillilaartaraluartut, suli qaffasippallaarujussuarput. Kisitsisit aamma takutippaat ajortuliornerit amerlanerpaat weekend-imi pisartut, tassanilu susoqartarnersoq nalunngilarput.

Inuit piitsutut nalilernerqarsinnaasut naatsorsueqqissaartarfiup nalilerpaai 4-10.000 missaani inuit tassaniittut. Tamakkua soorunami aamma inuiaqatigiinni peqqutaaqataasinnaapput.

Siumumiik taamaammat nuanaarutingaarput Naalakkersuisut Ilisimatusarfimmi misissuisoqarnissaanik isumaqatigiissusiortoqarsimanera isumalluarfingalugu utaqqimaarumarparput. Taamaakkaluartorli pingaaruteqarpoq Justistministeria qaninnerusumik suleqatigilernissaa, assersuutingalugu straffelovsråd- mi, ministeriamilu Kalaallinik inatsisilerituunik, inuiaqatigiilerisunik allanillu atorfilittaqalernissamut. Taakkua inatsisinik suliaqartoqartillugu tamatigut Kalaallit Nunaata ilaatinneqarnissaa, nalilersuinernilu akuutinneqarnissaat isumagisinnaassangaluarpaat.

Suliat ingerlareersut

2019- mi ukiaanerani ataatsimiinnermi aamma assigungajattumik qatitsisoqarsimavoq. Naalakkersuisullu neriorsuipput Kunngaqarfik attaveqarfignissallugu. Siumumiik suliap sumut killissimanera tusarfingerusupparput aammalu ullumikkut oqaluuserisatta ilanngunneqarnissaat kissaatingalugu.

Siumumiik naggataatigut oqaatigissuarput, pineqaatissiisarnerit nalilersorneqarluartariaqalerput, inuiaqatigiimmi ineriartorsimaqaagut. Eqqaamassuarpulli, suli nunap inoqqaavi immikkut inatsisaat maleruartaangatsigit, taamaattumik piffiit aaliangersimasut qanoq qangaaniilli aammalu massakkumut qanoq pineqaatissiinermut periusaat nalilersuutaalluartaqarput – Inooriaatsimmi ilaatigut assigiinngeqisut maani nunatsinni suli atuummata.

Qujanaq.

Kuno Fencker, Siumut